

Výjazd do terénu s PPA

Slovensko je krajinou vyznačujúcou sa veľkou rozmanitosťou prírodných podmienok na pomerne malom území. To sa odzrkadľuje aj na rôznosti a možnostiach využitia poľnohospodárskej pôdy.

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora (SPPK) monitoruje v rámci svojej činnosti aj otázky týkajúce sa plnenia podmienok žiadateľov o priame platby a spôsobilosti poľnohospodárskej pôdy na poskytovanie priamych podpôr v poľnohospodárstve.

V rámci registra pôdných blokov (LPIS), v ktorom sú zmapované plochy spôsobilé pre poskytovanie priamych platieb a neprojektových podpôr v poľnohospodárstve, sú evidované tieto typy kultúr: orná pôda, chmeľnica, trvalé trávne porasty, vinohrad, sad, trvalé plodiny (dreveniny). Okrem „klasických“ typov pozemkov (teda orná pôda, „klasická“ lúka alebo pasienok, sad, vinohrad, atď.) disponujeme na Slovensku aj špecifickými typmi pozemkov obhospodarovateľných pre poľnohospodárske účely a to napríklad pasiené alebo kosené plochy pod lyžiarskymi vlečkami, kosené plochy poľných letísk alebo vzácne biotopy trvalých trávnych porastov.

SPPK v posledných rokoch sleduje znižovanie výmery poľnohospodárskej pôdy vedenej v LPIS, ktorá je spôsobilá pre poskytovanie podpôr v poľnohospodárstve formou priamych platieb a neprojektových podpôr. LPIS vedie Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR prostredníctvom Pôdohospodárskej platobnej agentúry.

V teréne s PPA

Z vyššie uvedených dôvodov vedenie SPPK požiadalo generálneho riaditeľa PPA o prekonzultovanie niektorých otázok týkajúcich sa spôsobilosti poľnohospodárskej pôdy priamo na niekoľkých špecifických plochách.

Za týmto účelom 9. júla navštívili zástupcovia PPA, SPPK a regionálni zástupcovia Liptovskej

poľnohospodárskej a potravinárskej komory a Oravskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory nasledovné plochy:

- poľné letisko v okrese Ružomberok, kde na pôde trvalého trávneho porastu vykonáva poľnohospodársky podnik minimálne trikrát ročne kosenie traktorom s kosačkou so šesťmetrovým záberom a výškou koseného porastu minimálne 0,5 m.
- päť pozemkov s ornou pôdou v chotári Dlhej nad Oravou a Nižnej v okrese Tvrdošín, na ktorých vplyvom administratívne v mapových podkladoch vedenej svahovitosti nesmie poľnohospodár pestovať širokoriadkové plodiny, napríklad kukuricu. Oravskí poľnohospodári sa významne podieľajú na celoslovenskej výrobe mlieka a na tom malom percente ornej pôdy, ktorá je im zverená, sa snažia produkovať krmoviny pre intenzívny chov hovädzieho dobytku, predovšetkým pre produkciu mlieka. Apelovali sme preto pri návšteve týchto pozemkov, aby PPA poskytla žiadateľom čo najpresnejšie podklady, keďže pri pohľade na tieto pozemky bolo jasné, že tieto pozemky samotné nemajú svahovitost nad dvanásť stupňov.

- Zároveň považujeme za potrebné v prípadoch, ak PPA alebo žiadateľ identifikuje nesprávne údaje o svahovitosti konkrétnych pozemkov, aby PPA požiadala dodávateľa tejto vrstvy LPIS o vykonanie opravy v mapových podkladoch. Na týchto pozemkoch sme zároveň položili otázku zástupcom PPA, či na týchto plochách je pre poľnohospodára a pre krajinu prospešnejšie, ak žiadateľ bude „pestovať“ plodinu úhor (úhor je porast, ktorý pochádza z pôdnej zásoby semien a ide o burinný porast, ktorý poľnohospodár nesmie kosiť a ktorý v teplom a suchom roku ani nevzide. V prípade privalových dažďov dochádza k zmytiu pôdy.) alebo či je lepšie na danej pôde pestovať rôzny sortiment plodín vrátane napríklad silážnej kukurice, ktorá je primerane vyhnojená maštalným hnojom a takáto pôda je schopná prostredníctvom organickej hmoty prijať vyššie množstvo vody. Všetci zúčastnení sa zhodli, že pestovanie pestrej palety plodín aj vrátane silážnej kukurice je prospešnejšie z hľadiska pestovateľa, chovateľa, ale aj z pohľadu starostlivosti o pôdu a o krajinu celkovo. Na jednom z pozemkov sme zároveň konštatovali, že nie celá obhospodarovaná pôda je zaradená do LPIS, čo je na škodu.
- tri pozemky s trvalým trávny porastom pri lyžiarskych vlekoch v chotári Zuberca a Vitanovej – Oravíc v okrese Tvrdošín. Tieto druhovo pestré porasty sú obhospodarované kosením, pasením,

doplnkovo ošetrovaním nedopaskov. Hovorí sa, že krava „dojí“ pyskom. Táto ľudová múdrosť sa potvrdzuje na týchto konkrétnych navštívených plochách, pretože výskyt alchemilky, ďateliny lúčnej, plazivej, ladenca rožkatého a ďalších svetlomilných a „mliekotvorných“ druhov tráv, ďatelinovín a bylín svedčia o jednoznačne intenzívnom obhospodarovaní týchto plôch

Všetky navštívené plochy mali spoločné znaky, spoločného menovateľa dokumentujúceho spĺňanie všetkých parametrov pre zaradenie týchto plôch do registra pôdných blokov LPIS:

- všetky navštívené plochy sú nespochybniteľne a plnohodnotne využívané na poľnohospodársku výrobu.
- všetky typy vykonaných prác sú zapísané v predpísanej forme evidencie pozemkov v zmysle príslušnej vnútroštátnej legislatívy a sú kedykoľvek skontrolovateľné.
- hmota z týchto plôch sa používa na výživu hospodárskych zvierat (predovšetkým prežúvavcov).
- z hľadiska výživy a vývinu hospodárskych zvierat (predovšetkým prežúvavcov) tieto plochy predstavujú najkvalitnejší zdroj krmív obsahujúci nielen nutričné, ale aj antinutričné a liečivé látky a už samotný tvrdý pohyb po pasienku napomáha utvárať silnú kosť, osvalenie, vysokokapacitnú dýchaciu sústavu ako základ budúcej dlhovekosti a produktivity hospodárskych zvierat. Tieto plochy teda spĺňajú kritériá poľnohospodárskej pôdy.
- spôsob využívania plochy je v súlade s podmienkami pre poskytovanie priamych platieb a neprojektových podpôr v poľnohospodárstve v súlade s nariadeniami vlády SR č. 435/2022, 436/2022, 03/2023.
- za tieto plochy je platená daň ako za poľnohospodársku pôdu, t. j. má byť spôsobilá pre poskytovanie priamych platieb.
- máme za to, že poľnohospodársky obhospodarovaná nespevnená plocha (napr. trvalý trávny porast) má byť zaradená do LPIS.
- dotknuté pozemky zodpovedajú európskej definícii (čl. 4 ods. 3 NEPR EÚ č. 2021/2115) oprávnenej plochy, cit.: „Poľnohospodárska plocha“ sa určí takým spôsobom, aby zahŕňala ornú pôdu, trvalé plodiny a trvalý trávny porast, a to aj keď tvoria na tejto ploche agrolesnícke systémy“. Uvedená európska definícia určuje aj bližšie parametre pre posudzovanie ornej pôdy a trvalých trávnych porastov /cit.: „trvalý trávny porast a trvalé pasienky“ (spolu ďalej len „trvalý trávny porast“) sú

pôda využívaná na pestovanie tráv alebo iných bylinných krmovín, ktoré vyrástli prirodzene (samovysiate) alebo boli vypestované (zasiate), a je najmenej päť rokov nezahrnutá do systému striedania plodín v podniku, a ak sa tak členské štáty rozhodnú, aj pôda, ktorá nebola najmenej päť rokov oraná ani inak obrobená ani opätovne osiata rôznymi typmi tráv alebo iných bylinných krmovín. Uvedené vymedzenie môže zahŕňať aj ďalšie druhy, napríklad kry alebo stromy, ktoré možno spásať, a ak sa tak členské štáty rozhodnú, aj ďalšie druhy, napríklad kry alebo stromy vhodné na spásanie zvieratami pod podmienkou, že naďalej prevládajú travy a iné bylinné krmoviny/.

- Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky časť dotknutých plôch zaradila aj medzi biotopy, ktoré sú súčasťou sústavy chránených území Natura 200 (tieto plochy vyžadujú citlivý manažment hospodárenia pre ich dlhodobú udržateľnosť) ako spôsobilú pôdu a správca LPIS tieto plochy viac rokov akceptoval ako spôsobilé, čo je nespochybniteľný dôkaz o spôsobilosti týchto plôch. Ostatné biotopy správca LPIS naďalej akceptuje v LPIS ako spôsobilé. Biotopy sú definované v katalógu biotopov Slovenskej republiky s predpísaným manažmentom hospodárenia, pričom poľnohospodári hospodária na týchto plochách v súlade s predpísaným manažmentom (kosenie a/alebo pasenie určenej intenzity a spôsobu) a teda majú byť tieto plochy spôsobilé.
- v prípade trvalých trávnych porastov ide o poloprírodné porasty, t.j. vznikli pôsobením človeka a udržateľné sú iba pri hospodárení intenzitou príslušnou pre konkrétny typ plochy, resp. pre konkrétnu plochu. V prípade absencie poľnohospodárskej činnosti tieto biotopy zaniknú.
- z hľadiska botanického zloženia napr. v prípade biotopov ide o druhovo bohaté, vzácne typy porastov, ktoré majú aj fragmentárny výskyt a jedine poľnohospodársky spôsob využívania môže ich existenciu udržať dlhodobo a v požadovanej kvalite, t.j. tieto plochy majú veľký význam aj z hľadiska udržiavania kvality krajiny.

Záver:

Polnohospodári sú stotožnení s tým, že nie je možné a ani správne poskytovať podporu na neoprávnené plochy (pevné hnojiská, parkoviská techniky alebo iné spevnené plochy), na druhej strane však nežiadame nič výnimočné, ak chceme, aby poľnohospodár (rovnako ako jeho kolegovia v Rakúsku, Česku a iných krajinách EÚ) poberal podporu na plochy, ktoré sú nespochybniteľne

dlhodobo po mnoho generácií využívané na tradičnú poľnohospodársku výrobu.

Je potrebné si uvedomiť, že ak sa na dotknutých plochách nebude hospodáriť kosením, pasením, tak tieto plochy zarastú. Ak tieto plochy budú iba mulčované, tak tieto plochy zarastú (vplyvom nekosenia, nepasenia) alebo bude znehodnocovaná ich kvalita (vplyvom mulčovania).

Problém odkreslenia častí plôch, resp. odstránenia celých dielov pôdnych blokov sa týka napr. leteckých areálov, lyžiarskych vlekov, jazdeckých areálov, ale aj ďalších typov plôch. Dovoľujeme si preto odporučiť PPA a MPRV SR zanalyzovať túto situáciu, tieto plochy ponechať v LPIS a prednostne, v čo najkratšom čase preveriť ich spôsobilosť.

SPPK sa bude naďalej venovať tejto a ďalším problémovým otázkam súvisiacim s hospodárením slovenských poľnohospodárov vo všetkých kútoch Slovenska.